

סיפורים קצרים וזיכרונות מפי איתן צהרי

נכתב בדצמבר 2017

עין השופט

חלק שני

תקופת הצבא – חצבה

לחצבה הגעתי בשנת 1965 בהיותי נהג בצבא, לאחר שנמצאתי, להפתעתי הגדולה, עם כושר קרבי לקוי. קיבלתי הצבה לחטיבת הנח"ל.

ביקשתי לשרת בחצבה, שהייתה היאחזות של בני מושבים.

עם הגיעי לחצבה, נעשיתי מהר מאד האיש הטכני של ההיאחזות. בין יתר התפקידים שלי היה עיסוק בכל דבר טכני כמו תיקונים, ריתוכים, נסיעות לטיולים בשבתות והקרנת סרטים. את הסרטים נהגנו להקרין במכונה של 8 מ"מ מהתחלה לסוף ואחרי כן מהסוף להתחלה, כאשר כל הפעולות נעשו לאחור. זה נגע בעיקר לסרטי קאובוי, בהם הסוסים היו דוהרים לאחור.

באחד הימים התקלקלה תחנת הסולר שהוחזקה בשביל הטרקטור. כאשר ניגשתי לבדוק מה קרה - עשיתי טעות נוראית. הפעלתי את התחנה בלי שניתקתי את החשמל. האצבע שלי נתפסה בין גלגלי השיניים של המשאבה ועברה בין שני גלגלי שיניים. אוי כמה שזה כאב. הבהילו אותי לבית החולים באר שבע. עד היום נשארה רבע אצבע ליד המשאבה.

כל שבת היינו נוסעים לטיול, אני כמובן נהגתי וטיילנו ברחבי המדבר. המ"פ מעולם לא לקח מישו אחר כנהג. מטיולים אלה הכרתי כמעט כל שביל במדבר. את המיומנות הטכנית שלי רכשתי ממוטי מעין יהב. בנוסף, הייתה לי גישה חופשית לקומנדקר. מכאן גם באה האהבה הגדולה שלי למדבר.

חילוץ קומנדקר מתוך החול – חצבה

הודות לכישורי הטכניים, הייתי גם נהג הקומנדקר של ההיאחזות וגם אחראי על "חיון".

יום אחד רציתי לקחת אותו לבצע תיקון מסוים. ראיתי שמישהו יושב עליו תקוע על ערימת חול, מנסה בכל הכוח לצאת מן הערימה - ואינו מצליח. כאשר ראה אותי, לאחר כל הניסיונות שביצע ולא הצליח - ירד מן הקומנדקר. החברה עמדו מסביב והסתכלו. עליתי על הרכב וניסיתי לצאת: שילבתי את הידית להנעה קדמית ולא קרה כלום. כשראיתי שהידית לא משלבת את ההנעה הקדמית, זחלתי מתחת לקומנדקר על ערימת החול ונוכחתי שמי שהיה לפני התלהב מאד מהעניין - ומרוב התלהבות שבר את הידית בכוח. פירקתי אותה, לקחתי למסגרייה וריתכתי, חיברתי אותה למקום - והרכב פשוט נשמע לידיית והתחיל לנסוע.

ל' תשרי תשע"ד

נכתב באוקטובר 2013

מלחמת יום כיפור – בעיניים שלי

בספטמבר 1973, יום שישי, הודיע לי אלי דגן, שהיה סדרן ההובלה של קיבוץ עין השופט, להתחבר עם המשאית לעגלת ציוד כבד, למלא דלק, לבדוק לחץ אוויר בגלגלים, להכין את המשאית לנסיעה ארוכה - ולהתייצב ביום א' במסגריית וולקן במפרץ חיפה.

ביום א' בבוקר, כאשר הגעתי לוולקן - היו שם כמה משאיות נוספות. העמיסו עלינו מעין גלילים/צינורות גדולים מאד (כמאה צול), שלושה על כל משאית, ונסענו משם בשיירה לטסה שבקרבת תעלת סואץ. שאלתי למה הגלילים ונאמר לי שאלה הם חלקי גשר, שבמקרה הצורך יסייע לחצות את תעלת סואץ.

בערב הגענו ליעד. נאמר לנו שעקב תקלה אין אפשרות לפרוק את המטען ועלינו לחזור לרפידיים, מרחק של כמאה ק"מ, כדי לשוב לטסה לפריקה למחרת בלילה. כך עשינו. למחרת בלילה פרקו מאתנו את המתקנים והתחלתי לחזור הביתה - בערך בשעה 21.00.

נסעתי ברציפות כ- 6 שעות עד שהגעתי לצומת רמות מנשה. מרוב עייפות היה רגע שלא זיהיתי את המקום ולא היה לי מושג איפה אני... כעבור כמה דקות קלטתי היכן אני נמצא, לפי הכתוב על השלטים - והמשכתי לנסוע לכיוון המיטה.

ב- 6 באוקטובר פרצה המלחמה, ונקראתי למחנה פילון שהיה יחידת מחסני חירום של חטיבת הטנקים אליה השתייכתי.

השתייכתי לצוות סיור גדודי שמנה ארבעה ג'יפי סיור. תפקידי היה לנהוג את הג'יפ של מפקד מחלקת הסיור הגדודית.

המפקד, שלום זהר (שולם), בן כפר ויתקין, אדם גדול ממדים שההיסטוריה הצבאית שלו התחילה בגדוד הרביעי של הפלמ"ח, במלחמת העצמאות.

תפקידם של הסיירים היה לפטור את מפקד כוח הטנקים, אם זה מפקד פלוגה, גדוד או חטיבה, מבעיית הניווט וההתמצאות בשטח. בנוסף, להתריע מפני טילי נ"ט, למשוך שיירות אספקה, כמו דלק, תחמושת ומים לכוחות הלוחמים - ופינוי נפגעים. בזמן ההתארגנות, המג"ד עוזי שיבץ אותי ואת רפי להיות צוות הג'יפ שלו.

עוזי שלח אותנו לאפסנאות להביא לו אקדח. נראה לי מוזר הצורך באקדח כאשר כל העולם יורה עלינו עם תותחים. באנו לאפסנאות ולא היה איש.

הסתובבנו וחזרנו ואז גילינו שעוזי המג"ד כבר נסע עם הכוח שלו. התייצבנו אצל שולם, ואולי התמזל מזלנו - כי באותו רגע שהגדוד של עוזי התחיל לעלות לגולן, הם עלו על כוח טנקים סורי ועוזי המג"ד, שעמד עם הראש בחוץ נפגע, נפל מהטנק ואיבד את מאור עיניו ויד אחת. עוד באותו הלילה עלינו לגולן בראש פלוגת טנקים, לכיוון הכפר הנטוש סינדיאנה, מעט מזרחית למחנה נפח. נסענו בחושך צלמוות בראש כוח טנקים. הכל מסביב מתפוצץ, אף אחד מכוחותינו לא יודע עד לאן הגיעו הסורים. לא הייתה אינפורמציה בנושא. לאחר כל זה, שולם סיפח אותי ואת אורי אליו, לצוות הקבוע של הגייפ - להמשך המלחמה.

בקריאת ביניים:

ביום הולדת 80 לשולם /

ברכה של איתן לשולם - סיפור קצר

זכיתי לשרת במילואים עם שולם בערך 15 שנה. לפי בקשת בנו אביב - בחרתי לציין בסיפור קצר המאפיין את שולם בשבילי: הפעם הראשונה שהייתי נהג בגייפ של שולם הייתה באימון גדוד בצאלים. כדי להבהיר לי מה הן הדרישות שלו, הוא אמר לי רק דבר אחד: **"אם אתה מאכיל אותי אבק - אני הורג אותך"**.

במוצאי יום כיפור 1973, עלינו בראש פלוגת טנקים לרמת הגולן. בנפח קיבלנו תדריך שלא כלל שום מידע לגבי מה הולך לקרות, כי אף אחד לא ידע מה הולך לקרות. קיבלנו הוראה לעלות לכיוון הכפר סינדיאנה, לא רחוק מנפח. הדבר היחיד שנאמר לנו הוא שלא ברור היכן כוחותינו, ושאם יורים עלינו - סימן שיש שם סורים. התקדמנו בחושך וכל ערימת אבנים נראתה כמו טנק סורי שאורב לנו. ברקע היו יריות, פיצוצים, שריפות, רעש של טנקים, ומה אומר לי שולם? **"אם אתה מאכיל אותי אבק, אני הורג אותך"**. ענית לו שיש כאן המון אנשים שישמחו להרוג אותי.

בהמשך לזיכרונות המלחמה:

עם אור ראשון הגענו לנחל זוויתן, אחרי שמיג סורי איים עלינו, אך שכנראה ראה מטוסים ישראלים וברח - והופל על ידי חיל האוויר שלנו. הטנקים שלנו התחילו לנהל אש מול הסורים כשהשמש הזורחת, והאבק שהיתמר מעל שדה הקרב סנוור את תותחני הטנקים והפריע לפגוע במטרות. היינו בשטח עד שאחד הטנקים נפגע, אספנו את כל צוות הטנק על הגייפ ונסענו לאחור. צוות גייפ מונה שלושה - מפקד, נהג וסייר/קשר שיושב מאחור ואחראי על מכשיר הקשר. הסייר/קשר של הגייפ שלי היה אורי פורת, אדם מסודר מאין כמוהו וכסייר/קשר תמיד עמד לרשותו פנס כיס. בנסיעת לילה בראש כוח טנקים, טוב לאחוז בפנס לצורך סימון לטנק שמאחורינו, שיראה היכן אנו נמצאים - ואם אנו עוצרים - שלא ידרוס אותנו. ככה נמשכו בשבילנו הקרבות עד יום א' בצהרים, כאשר הגדוד שלנו 266 חדל להתקיים עקב האבדות הקשות. המשכנו לאורך כל הזמן בנסיעות, בתפקידים שונים כמו למשוך שיירות אספקה, דלק, מים תחמושת ומשיכת חוליות טכניות לתיקון טנקים פגועים. באחת הפעמים לקחנו אתנו קצין חימוש של הגדוד לחילוץ רכב תקוע.

הקצין שאל את שולם איך להגיע לחילוץ, באיזה כיוון. שולם ענה לו: סע מול כוכב הצפון. אז הקצין משיב לו: "מה כוכב הצפון, ביום איני רואה אותו אז איך אראה אותו בלילה?"

לאחר כמה ימים הצבא הסורי הפגין חזרה ל"כושר מלא" ועשה מה שהוא ידע לעשות הכי טוב - החל לנוס הביתה.

עקב האבדות, בכוח שלנו היו שינויי מסגרות, והשתתפנו במלחמה בגולן עד שהכול נרגע.

לאחר כ- 10 ימים אמר לי שולם - סע הביתה וחזור מחר בבוקר. לשולם היה גם הסכם עם מיכאל סנה, שגר בחיפה, שאם אני לא אהיה בבית בקריאה דחופה - הוא יקרא לו. בשעה 12.00 בלילה דפיקה בדלת ביתי. שולם נכנס ואומר ללא כל הקדמות: בוא איתן, נוסעים לסיני. על זה סנה לא סלח לי עד היום, שכן מצאו אותי בבית ולא קראו לו לסיני.

צה"ל החליט לקחת לסיני את מה שנשאר מחטיבת הטנקים 179 (חטיבת טנקים מונה כ- 100 טנקים - ונשארו פחות מ- 30 טנקים כשרים). הגיעו מובילי טנקים שירדו דרומה. אנחנו נסענו עם הגייפ לכפר ויתקין, לביתו של שולם, ישנו שם כמה שעות ומוקדם בבוקר המשכנו דרומה - ונפגשנו עם מובילי הטנקים באל עריש. אנשי הצוותים של הטנקים נסעו דרומה באוטובוסים. הגענו לרפידיים ושם קיבלנו פקודה לחצות את התעלה על הגשרים ולהתקדם לתוך שטח מצרים. התקדמנו עם הטנקים לכיוון ה"חצר" - המקום שבו ממוקם גשר הגלילים החוצה את תעלת סואץ. הגענו עם לילה ונכנסנו ל"חצר". שקט מוחלט, כולם מחופרים, אסור לנוע ברגל מחשש להתקפת קומנדו - כל מי שנע רגלית מיד הופך למטרה. לא ידענו היכן המעבר מה"חצר" לגשר.

היינו עם הגייפ ותפקידנו היה להוביל את הטנקים למקום הצליחה. פתאום ראינו כמה חיילים. ביקשנו מאחד מהם שיבוא ויראה לנו היכן ממוקם הגשר. הוא לא הסכים, כנראה פחד מאד, וגם אחרי שהבטחנו לו שנחזיר אותו בחזרה לעמדה - הוא לא הסכים. שולם תפס אותו בחגורת המכנסים, העמיס אותו על הגייפ ובלית ברירה הוא נסע אתנו. מצאנו את הגשרים - והטנקים החלו לחצות את התעלה. החזרנו את החייל לעמדתו והצטרפנו לכוח החטיבה שלנו שחצה את התעלה.

כאשר החל להאיר היום, ראיתי את הגשר ואמרתי לשולם בהתרגשות:

"הי, אני הבאתי לפני חוצה חלקים מהגשר לכאן".

חצינו את התעלה והמשכנו לתוך מצרים. היו קרבות אש וירי ולמזלנו הגדול איש מאתנו לא נפגע.

קיבלנו פקודה להתקדם לכיוון העיר סואץ ממערב ולרדת דרומה לכיוון מפרץ סואץ עד לאזור עאדביה, זאת כדי לחסום את צינור האספקה של הצבא המצרי מצדה הדרומי של התעלה (הארמיה השנייה). זה כבר היה אחרי הפסקת האש הראשונה. התחלנו לנוע לכיוון דרום, בלילה חשוך, בין מחפורות נטושות שהיו עמדות טנקים ותותחים.

נענו בטור, כשאנחנו המובילים והטנקים מאחורינו. היינו צריכים לחצות שטח שמסומן במפה כשדה מוקשים. הסימן למעבר בטוח בשדה המוקשים היה, לפי המפה, המקום שבו מתרחקת מסילת הברזל סואץ-קהיר מהכביש ברוחב של כ- 300 מטר. כאן התגלתה שוב גדולתו של שולם, שהוא חיית שטח - שמעולם לא טעה בניווט. למרות הקושי בשטח, שהיה כולו מחפורות ועמדות נטושות של טנקים ותותחים, נאלצנו לשנות כיוונים כדי לא ליפול לתוך בור ולא לנסוע לפי אזימוט - והגענו למרחק של כ- 500 מ' מהכביש, בחושך מוחלט. שולם ואורי הסייר/קשר ירדו מהגיפ - והתקדמו רגלית כדי לוודא שלא טעינו במקום.

נשארתי על הגיף, כאשר מאחורי הטנקים ממתנינים לתשובה שהכול בסדר. לאחר זמן, שנראה כמו נצח, הם חזרו מהחושך ואמרו שהכול בסדר. כאן שוב באה לידי ביטוי גדולתו של שולם כנווט. עלינו על הכביש והתחלנו לנוע לכיוון העיר סואץ - ניווט מושלם - יותר טוב מה-GPS של היום. במבואות העיר סואץ פנינו בכביש לכיוון דרום - שם ראינו את הצנחנים. נענו בכביש המחבר את שני הכבישים העוברים את חצי האי סיני. נסענו לאורך מפרץ סואץ, כדי לתפוס את המעבר היחיד שנשאר לחיילי הארמיה השנייה לקיום קשר עם מצרים. נסענו עד נמל עדאבייה, נמל קטן במפרץ סואץ, ונכנסנו לשטח הנמל. נסענו שני ג'יפים במקביל. לפתע, נשמע צרור ממקלע מכיוון בית בן כמה קומות בכיוון בו נסענו. הגיף שלידינו נפגע והנהג, שהיה בו לבד, נפל ונפגע מחומצה שנזלה מהמצבר. גם בנו פגע חלק מהצרור - אך איש מאתנו לא נפגע. מכיוון שסוף המלחמה כבר נראה, ולא בא לנו להיפגע ממש ביום האחרון, ובאותו זמן עברה שיירה של טנקים שלנו לידנו על הכביש - נשארנו עם הגיף וביקשנו שטנק יכנס פנימה ויסיים את העניין. הטנק נכנס לשטח הנמל - ובאותו הרגע סטיל מצרי התחיל לברוח לכיוון הים הפתוח. מפקד הטנק לא התבלבל, ירה פגז והטביע את הסטיל. למחרת חזרנו למבואות העיר סואץ. בלילה קיבלנו פקודה למצוא מסוק של חיל האוויר שלנו שעסק בפינוי פצועים והופל על ידי המצרים. שוב, ללא מיקום במפה וללא אזימוט, שולם גייס את כל הגיון ה-GPS שלו ותוך זמן קצר מצאנו את המסוק המרוסק.

לאחר זמן נודע לי שאחי אייל נפצע בקרב על העיר סואץ. זה היה בדיוק בזמן שעברנו במבואות העיר. הייתי במרחק של כ- 2 עד 3 ק"מ ממנו - מבלי שהיה לי מושג היכן הוא ומה קרה לו.

אחרי כשבועיים במצרים הוחזרנו לגולן הסורי - שם בילינו את כל החורף. כדי להעביר את הזמן, חיפשנו משימות והעברנו את הזמן בנסיעות וטיולים. לא עבר יום בלי נסיעה בכל רחבי המובלעת וברמת הגולן.

הגדוד השתחרר ב- 20.4.74 - כמעט שבעה חודשים אחרי הגיוס.